

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. 2. Deus in tempore neminem incitat & impellit ad peccandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

hæc tamen omnium, quæ præcivit, ipse auctor est: quorum autem non est auctor, iustus est ultor. Et lib. 1. de anima & ejus orig. c. 7. *Præscientia Dei . . . peccatores præoscit, non facit.* Et lib. de prædest. Sanct. c. 10. *Prædestinatio . . . sine præscientia non potest esse. Potest autem esse sine prædestinatione præscientia. Prædestinatione quippe Deus ea præcivit, quæ fuerat ipse factururus . . . Præscire autem potens est etiam quæ ipse non facit, sicut quæcumque peccata.* Juxta h. Doctorem igitur, Deus ab æterno præcivit omnia, quorum in tempore vel auctor est, vel ultor: unde cum sit ultor omnium peccatorum in tempore, ab æterno præcivit omnia peccata in tempore futura. Inde autem non sequitur, quod ab æterno prædestinavit peccata, quæ sunt in tempore, quia præscientia potest esse sine prædestinatione, & ea tantum Deus ab æterno prædestinavit, quæ ipse factururus fuerat, & quæ re ipsa facit in tempore, qualia profecto non sunt peccata, quorum in tempore iustus ultor est; & quia iustus ultor est, auctor esse non potest.

Prob. 3. Resp. ratione. Deus ea opera hominum non prædestinavit in æternitate, quorum ultor est in tempore. Atqui Deus ultor est in tempore peccatorum omnium. Ergo, &c. Præterea, Deus ea hominum opera non prædestinavit in æternitate, quæ in tempore prohibet fieri, & sincerè prohibet. Nemo enim potest sincerè prohibere, quod absolute vult fieri. Atqui Deus in tempore prohibet, & sincerè prohibet omnia peccata; alioqui peccata simul essent & non essent peccata: cum peccata non sint peccata, nisi quia à Deo sincerè prohibita sunt. Ergo, &c.

Obj. Ex Scriptura quadam peccata facta sunt voluntate & consilio Dei. Ergo re vera facta sunt in tempore, quia Deus, ut fierent, prædestinaverat in æternitate. *Prob. ant.* Nam v.g. Judæi Christum crucifigendo gravissimè peccaverunt. Atqui Scriptura expresse testatur hoc peccatum ab illis commissum esse voluntate & consilio Dei: nam de Judæis crucifixoribus dicitur Act. cap. 4. *Convenerunt adversus Christum . . . facere, quæ manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri.* Ergo, &c. *R. ad obj. neg. ant.* Ad *prob. neg. min.* Hic enim duo sunt distinguenda, nempe mala voluntas Judæorum, quæ fuit peccatum gravissimum; & bonus effectus, qui ex ea sequi poterat. Hunc voluit & ab æterno præordinavit Deus: illam verò ab æterno prævidit tantum, & permittere voluit. Aliud autem est velle permittere peccatum, & aliud prædestinare peccatum, ut fiat: quia aliud est peccatum, & aliud permissio peccati. Peccatum est essentialiter actio turpis & inhonestæ: unde velle peccatum, est velle aliquid turpe & inhonestum; & idcirco Deus non potest velle peccatum, quia non potest velle aliquid turpe & inhonestum: turpe enim & inhonestum est velle aliquid turpe & inhonestum: proindeque non potest prædestinare peccatum, ut fiat; cum prædestinare peccatum, ut fiat, sit velle peccatum.

Permissio verò peccati est aliquid secundum se indifferens, & ordinabile ad finem bonum, ad quem assequendum conducere potest, unde potest honestè appeti, & si re ipsa ordinetur ad honestum finem, & propter illum appetatur, re ipsa honestè appetitur. Cum ergo permissio peccati Judæorum, velut medium idoneum, ordinari potuerit ad finem honestissimum, nempe ad convenientissimum modum redimendi genus humanum, potuit Deus honestissimè illam ad hunc finem ordinare, volendo peccatum Judæorum permittere, ut tali modo, qui convenientissimus fuit, humanum genus redimeretur; & permissio peccati Judæorum, considerata ut medium idoneum ad procurandum talem humani generis redimendi modum, fuit objectum honestissimum. Deus igitur permittere potuit peccatum Judæorum, ut genus humanum tali modo redimeretur, & permisit doct Scriptura verbis laudatis, propter talem illum redemptionis modum, quem ratione prius absolute decreverat, & præordinaverat, ut ostenderet divitiis justitiæ ac misericordiæ suæ.

Dices. Deus ab æterno voluit & præordinavit talem Christi mortem. Ergo Deus ab æterno voluit & præordinavit causam talis mortis Christi. Sed causa talis mortis Christi fuit peccatum Judæorum. Ergo Deus ab æterno voluit & præordinavit peccatum Judæorum. *N. conf. Probabis.* Qui absolute vult effectum aliquem, absolute vult causam, sine qua effectus ille non potest esse. *R. neg.* hanc propositionem sumptam universaliter. Nam si effectus absolute volutus bonus est, & absolute volutus quæ bonus, causa verò illius non sit honesta, nec honestè appetibilis, & ex parte volentis effectum bonum satis sit, si velit permittere, seu non impedire causam ejus, ita ut voluntatem permittendi, seu non impediendi, infallibiliter subsecutura sit positio causæ, & positionem causæ positio effectus; malè & perperam is qui intendit etiam absolute effectum bonum quæ bonum, dicitur etiam, absolute intendere causam ejus, licet sine illa esse non possit; sed dici debet solum velle permittere, seu non impedire causam hanc. Deus autem absolute volens talem Christi mortem, voluit effectum bonum, & quæ bonum, cujus causa, nempe Judæorum peccatum, nec honesta erat, nec honestè appeti poterat, & si Deus veller eam permittere, seu non impedire, summa certitudine futurum erat, ut poneretur; quia, Deo permitte, seu non impediendo, summa certitudine futurum erat, ut Judæi Christum iniquè damnarent, injustæque morti traderent. Ergo ex eo quod Deus absolute voluit & præordinavit talem Christi mortem, quæ sine tali Judæorum peccato esse non potuit, non aliud sequitur, nec sequi potest, quam Deum ab æterno voluisse permittere, seu non impedire in tempore tale peccatum Judæorum. Quæ permissio, ut jam dixi, quia à Deo ordinata fuit ad finem honestissimum, fuit honestissima, & honestissimè volita.

RESPONSIO II.

Deus in tempore neminem incitat & impellit ad peccandum.

Prob. 1. ex Script. Nam dicitur Eccli. c. 15. *Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi; non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.* Et Plal. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Et Sap. c. 14. *Odio sunt Deo impius & impietas ejus.* Job c. 1. *Deus intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.*

Prob. 2. autoritate S. Augustini lib. 3. de lib. arb. c. 4. ubi clarè dicit Deum non auctorem, sed justum ultorem esse peccatorum omnium, quæ sunt in tempore. Sed si Deus incitaret & impelleret homines ad peccandum, esset illorum auctor, nec proinde posset esse nisi injustus ultor illorum. Nam ut ait S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum c. 19. *illius rei Deus ultor est, cujus auctor non est . . .* Et cap. 22. *Nec justitia justa dicitur, si puniendum reum non invenisse, sed fecisse dicatur.* Ergo, &c. Vide Bellarminum lib. 2. de amissione gratiæ & statu peccati c. 9. ubi referuntur testimonia omnium aliorum Patrum magno consensu negantium homines à Deo ad peccandum impelli.

Prob. 3. ratione. Quia si Deus movet homines ad peccandum, vel movet motione morali, imperando scilicet, aut consulendo; vel motione physica, physice scilicet necessitando. Neutrum dici potest. Non primum: nam si Deus imperat vel consulit hominibus, ut peccent, 1. quod evidenter repugnat summae sanctitati divinæ, Deus potest facere aliquid turpe & inhonestum: turpe enim & inhonestum est, imperare vel consulere aliquid turpe & inhonestum. 2. Homines non peccant imputabiliter: nam Deus non potest ad vituperium aut pœnam imputare homini id quod facit, ipso imperante aut consulente. Non potest etiam dici secundum: nam si turpe & inhonestum est, aliquid turpe & inhonestum imperare aut consulere, quanto magis turpe & inhonestum est, ad illud physice prædeterminare & necessitare?

Item

Item si homines non peccant imputabiliter, ex hypothefi quoddam peccant, Deo imperante aut consulente: quanto minus imputabiliter peccant, ex hypothefi quoddam peccant, Deo ad peccandum physicè prædeterminante & necessitante?

Obj. Scriptura docet Deum homines ad peccandum incitare & impellere modò per se ipsum, ut lib. 2. Reg. c. 16. Dominus præcepit Semei, ut malediceret David. Et c. 24. Commovit Dominus David, dicentem: Vade, numera Israel & Judam. Et Plal. 43. Declinasti semitas nostras à via tua, Et Plal. 104. Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus. Modò per angelos malos, ut lib. 3. Regum c. 22. Dixit Dominus: Decipies, & prævalebis, egredere, & fac ita... Dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum. Ergo, &c. R. neg. ant. in sensu Novatorum, nempe quòd Scriptura doceat Deum homines ad peccatum impellere, aut per angelos malos, illis imperando ut tentent homines; aut per se ipsum, homines ad peccatum movendo, sive moraliter per imperium vel consilium, sive physicè per immediatum in eorum voluntates influxum. Hic enim sensus, quem attribunt Scripturis hæretici, apertè impius & blasphemus est in Deum. Nam, ut jam diximus, hic sensus facit Deum iniquum, ut observat S. Augustinus tract. 53. in Joannem. Fecerunt, inquit, peccatum Judæi, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet, sed facturos esse prædixit, quem nihil latet... Hoc omnino pietas religiosorum inconcussum debet inviolatumque servare, sicut Apostolus dicit, cum eandem tractaret difficillimam questionem... Numquid iniquitas apud Deum? Absit.

Et verò homines peccando, non vituperio & poena, sed laude & præmio digni essent, ut ait idem S. Doctor lib. de grat. & lib. arb. c. 20. Quomodo, inquit, dixerit Dominus huic homini (Semei) maledicere David, quis sapiens, & intelligit? Non enim jubendo dixit, ubi obedientia laudaretur... nam si jubenti obtemperasset, laudandus potius quam puniendus esset, sicut ex hoc peccato postea novissimus esse puniunt. Cum igitur Deus peccata puniat, iniquus est, si ad ea homines, sive per se, sive per angelos malos compellit eo sensu, quo hæretici docent compellere. Cum ergo Scripturæ videntur asserere, quòd Deus homines modò per se, modò per angelos malos ad peccandum compellat, intelligi debent de modo compellendi non proprio, sed improprio.

Porrò Deus dici potest tribus modis homines ad peccatum compellere improprie & veluti tropicè. Et 1. quidem, permittendo illos malè agere, seu non impediendo ne malè agant: cum enim absque Dei permissione nihil fiat, aut fieri possit, & summa certitudine fiat id omne quod permittere vult; quando ad certum aliquem bonum finem consequendum permittere vult aliquod peccatum, rectè dici potest per quandam tropum, hominem ad peccandum incitare & compellere; sicut rectè dici potest per quandam tropum, seducere vel indurare aliquem, quando illum seduci vel indurari permittit, ut docet S. Augustinus lib. de grat. & lib. arb. c. 23. Quando auditis, inquit, Ego Dominus seduxi prophetam illum, &c... Quem vult obdurat, in eo quem seduci permittit vel obdurari, mala ejus merita credite.

3. Deus per quandam tropum dici potest homines ad peccatum provocare & compellere, quatenus voluntates eorum, quæ proprio vitio malæ sunt, non quidem positivè, sed permittivè ordinat ad unum potius malum, quàm ad aliud, impediendo, ne unum malum faciant, & ut faciant aliud sinendo. De hoc modo improprio voluntates malas ad malum inclinandi sic loquitur Hugo à S. Victore lib. 1. de Sacramentis parte 4. c. 29. De illo autem modo divine moderationis, quo malas etiam voluntates, præsidens occulta & invisibili operatione, ad suum arbitrium temperat & inclinat, hoc sentiendum, ut credatur Deus malis voluntatibus non dare corruptionem, sed ordinem. Deus autem non dat malis voluntatibus corruptionem seu malitiam, quia de suo malæ sunt; sunt enim ma-

læ, quia volunt esse malæ, & ad malum volendum, non à Deo, sed à se ipsis determinantur. Deus igitur solum dat illis ordinem, quatenus dat illis, ut hoc modo potius quàm alio velint esse malæ, & hoc malum potius velint, quàm aliud, non quidem illas determinando ad hunc modum malitiæ potius quàm ad aliud, & ad hoc malum potius volendum, quàm aliud; sed solum per occultam & invisibilem operationem illis permittendo ut hoc modo malæ sint, & non alio, & hoc malum velint, & non aliud.

4. Imò Deus dici potest per tropum homines ad peccatum provocare & compellere, quatenus voluntates eorum malas, & ad malum determinatas, ad unum malum potius quàm ad aliud faciendum ordinat & inclinat, non solum permittivè, modo explicato, sed etiam positivè, flectendo ad unum, & detorquendo ab alio, non quidem per actionem, qua physicè voluntates illas ad unum malum immediatè moveat & determinet, atque ab alio avertat; hic enim modus voluntates malas ad unum malum flectendi, & detorquendi ab alio, faceret Deum authorem mali, sed per aliam actionem, qua in homine malo operatur aliquid, unde homo malus occasionem sumit unum malum potius volendi, quàm aliud, putà per actionem, qua immitit bonam aliquam cogitationem, vel bonum aliquem affectum, unde homo malus sumit occasionem judicandi, melius esse v. gr. huic nocere, quàm alteri, melius esse huic iniquitati servire, quàm alteri, &c. Hunc tertium modum malas hominum voluntates ad malum etiam positivè inclinandi agnoscit S. Thomas lect. 3. in c. 9. ad Rom. Instinctu, inquit, quodam interiori moventur homines à Deo & ad bonum & ad malum. S. Thomæ præverbat S. August. lib. de grat. & lib. arb. c. 21. ubi sic ait: Satis, quantum existimo, manifestatur operari Deum in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro suam misericordiam, sive ad mala pro meritis eorum.

Ad singulos Scripturæ textus allegatos facilis est responsio. Ad 1. itaque R. Deum præcepisse Semei, ut malediceret David, in quantum voluntatem Semei inclinavit ad maledicendum David; inclinavit, inquam, non compellendo, sive moraliter, sive physicè, sed permittendo illi ut hoc malum vellet & exqueretur præ multis aliis, ad quæ parata erat. Deus voluntati Semei, qui Davidem oderat, & ad ei gravissima quæque mala inferenda paratus erat, occulta & invisibili operatione ad hoc malum Davidi inferendum viam aperuit, & ad alia clausit, non tenendo ne malediceret, & tenendo ne aliud malum inferret, proindeque per tropum quandam dicitur imperasse Semei, ut Davidi malediceret.

Resp. ad 2. Dicitur Deus commovisse Davidem, ut populum numerare vellet, non quòd eum per se commoverit; nam lib. 1. Paralip. c. 21. legitur Satan adversus Israel confurrexisset, & incitasse Davidem, ut numeraret Israel: sed quia ad puniendam populi peccata permisit diabolo, ut Davidem tentaret, & simul Davidem non adjuvit per congruum aliquod auxilium, quocum non solum posset vincere tentationem, sed etiam vinceret.

Ad 3. R. Illud, declinasti, non positivè, sed permittivè sumi debet; non enim sensus est, Avertisti nos, sed permisti, ut avertemur à via tua. Permisit autem Deus subtrahendo auxilia congrua; & demoni tentandi licentiam dando.

Ad 4. R. Deus dicitur corda Ægyptiorum convertisse ad odium Israelitarum, non solum permittivè, non impediendo ne Ægyptii Israelitis odio prosequerentur, sed etiam positivè, non quidem illa pervertendo, aut ad odiendum vel per se, vel per angelos malos provocando, sed Israelitis benefaciendo, cum sciret Ægyptios inde pro sua pravitare sumpturos occasionem Israelitis majori odio prosequendi, si hoc illis permitteretur, & hoc permittere volendo ad probandum populum suum.

R. ad 5. Hæc Scripturæ verba non significant imperium, sed meram permissionem, cum voluntate donec-

denegandi Achabo Regi auxilium congruum ad vitandam deceptionem. Nam diabolus se ipse obtulit Deo ad decipiendum Achabum, neque imperio egebat, cum ex se paratissimus esset ad nocendum, & ad omne malum promptissimus: egebat igitur sola permissione falsis prophetis mendacium suggerendi, per quos prophetas, tanquam organa sua, certè certius decepturus erat Regem, ni Deus illum ad deceptionem vitandam specialiter adjuvaret.

RESPONSIO III.

Deus in tempore non operatur peccata nostra, nec est agens principale respectu illorum.

Prob. 1. Deus ea tantum operatur in tempore, quæ prædestinavit in æternitate, ut docet S. Augustinus lib. de præd. Sanct. cap. 10. *Prædestinatione quippe Deus, inquit, ea præcivit, quæ fuerat ipse factururus.* Atqui, ut Resp. 1. demonstratum est, Deus peccata non prædestinavit. Ergo, &c. 2. Deus nihil odit ex iis, quæ operatur, juxta illud Sap. c. 10. *Nihil odisti eorum, quæ fecisti.* Atqui Deus odit peccata, juxta illud Sap. c. 14. *Odio est Deo impius, & impietas ejus.* Ergo, &c.

Obj. 1. Lib. 2. Reg. c. 12. sic legitur: *Hæc dicit Dominus; Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis hujus. Tu enim fecisti abscondite: Ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel.* Quibus verbis Scriptura significat Deum fuisse causam principalem incestus Absalonis, R. hoc negando, tanquam falsum & impium. Deus itaque, quod bonum & justum erat, voluit punire Davidem propter adulterium & homicidium. Quam voluntatem ut exequeretur, Absalonem ad incestum non impulit, aut suadendo, aut imperando, aut voluntatem ejus immediatè movendo; sed solum, cum facile posset impedire, permitrendo.

Nota. Deus voluntati Absalonis ad multa scelera paratæ viam aperuit ad hæc, non ad alia; vim aperuit ad invasionem regni & ad incestum, ad alia verò scelera clausit: hoc autem præstitit, in ejus & aliorum cordibus operando; illud verò sinendo, seu non impediendo; poterat enim variis modis impedire ne regnum invaderet, sive operando in corde ipsius, sive operando in cordibus Israelitarum, sive etiam operando in corde Davidis, ne illum ab exilio reduceret, vel ne reducto consideret, sed ejus consilia diligentius exploraret, sive denique aliquid aliud faciendo, unde conatus Absalonis redderentur irriti. Similiter variis modis impedire poterat incestum Absalonis, vel immittendo illi bonam aliquam cogitationem, aut bonum affectum, quo à tali facinore avocaretur, vel averterendo mentem Achitophelis à dando tali consilio, vel ipsi Davidi mentem injiciendo, secum, cum fugeret, uxores omnes abducendi, aut aliquod aliud medium adhibendo, quo tanta infamia à Davide averteretur.

Quando igitur Deus dicit Davidi: *Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas, &c.* nihil aliud significat, quam se non impediturum, ne Absalon regnum ejus invadat, ejusque uxores corrumpat; sed hoc utrumque scelus in poenam scelerum ab eo admisorum, permitturum esse; quantumvis utrumque multis modis posset impedire, & impediturus fuisset, si ipse non peccasset: quandoquidem tam habet in potestate sua malas hominum voluntates, quam bonas; & quantumcumque ad malum volendum & agendum inclinatae sint, potest illas pro arbitrio ab hoc vel illo malo volendo & agendo cohibere, occulto & invisibili modo circa illas, aut in illis operando, imò & illas ab omni malo volendo & faciendo arcere, illas ab amore mali ad amorem boni interna sua & infallibili operatione traducendo; unde nunquam in malum se præcipitant, aut se præcipitare possunt, nisi qua viam eis aperit, non quidem eas positivè impellendo ad ruinam, sed ne ruant, non tenendo.

Obj. 2. Luc. c. 2. dicitur: *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israel.* Et il-

lud Ephes. c. 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Et illud Prov. c. 16. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, impiis quoque ad diem malum.* Ex quibus colligitur Christum venisse, ut esset causa ruinæ multis Judæis; Deum non solum bonas, sed etiam malas voluntates operari, & impios creare ad interitum sempiternum, proindeque causam principalem esse peccatorum, quibus ad interitum sempiternum ruunt. R. negando has omnes impias & blasphemias illationes.

Ad 1. autem locum R. his verbis prædici Christum multis, qui in eum credituri sunt, fore causam resurrectionis & salutis; multis verò, qui eum despiciunt, fore causam passionis & ignominie crucis, contra intentionem suam fore occasionem ruinæ, non quod illis hanc occasionem daturus sit, sed quod illi eam pro sua voluntaria cæcitate accepturi sint: unde ipsi sibi causa ruinæ fuerunt, non verò Christus.

Ad 2. R. Apostolum non dicere, quod Deus omnia absolutè operetur, quæ sunt in mundo: non enim Deus operatur ea quæ odit, quia nihil odit eorum, quæ operatur, ut dicitur Sap. cap. 11. *Odit autem peccata.* Ergo peccata non operatur. Senius igitur Apostoli est, quod Deus operetur omnia, quæ operatur, seu, quod idem est, nihil operetur, nisi liberè & maturè; sicut viri prudentes dicuntur omnia prudenter agere, non quod omnia agant, sed quia nihil nisi prudenter agunt. Sic autem Apostolum interpretatur S. Hieronymus apud Bellarm. lib. 2. de statu peccati c. 16.

Ad 3. R. sensum esse, quod Deus ad gloriam suam, seu ad perfectionum suarum manifestationem creaverit omnes homines, non solum eos, qui, ipso donante, futuri erant boni, sed etiam eos, qui, ipso permittente, futuri erant mali, ut in his scilicet tolerandis patientiam, & puniendis justitiam, in illis verò justificandis misericordiam, & remunerandis munificentiam, in omnibus sapientiam & potentiam suam ostenderet. Deus igitur non dicitur creare impios ad diem malum, seu ad justitiam & potentiam in eorum suppliciis demonstrandam, quia ante omnem absolutam demeritorum prævisionem statuit in eorum suppliciis justitiam & potentiam suam demonstrare: nam alicui ante demeritorum absolutam prævisionem supplicium decernere, non justitia, sed injustitia est, sicut injustitia, non justitia est aliquem sine demerito supplicio afficere, ut docet S. Augustinus epist. 106. ad Paulinum: *Quemquam immeritum, & nulli obnoxium peccato, si Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur.* Et lib. 3. contra Julianum c. 18. *Bonus est Deus, justus est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est.* Manifestè autem debet S. Doctor intelligi tam de damnatione in præsentia, quæ non possit esse justa sine malis meritis in præsentia, quam de damnatione in re, quæ justa esse non possit sine malis meritis in re præexistentibus. Deus igitur dicitur creare impios ad diem malum, quia creat illos cum æterno decreto illos damnandi, sed præsupponente absolutam prævisionem demeritorum, quæ ipse facturus non est, sed solum permittens, quæ ipse non præparavit, sed solum permittere decrevit in æternitate, ut in tempore justitiam & potentiam suam demonstraret in puniendis malis meritis, quorum non est author, sed justus ultor.

Obj. adhuc illud Exod. c. 9. Idcirco autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. Quem textum sic refert Apostolus Rom. c. 9. *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, &c.* Ex quibus verbis videtur colligi Deum creasse Pharaonem, ut peccaret, & punitus ob peccata, potentiam Dei demonstraret, proindeque Deum peccata Pharaonis operatum esse, ut in illis postea puniendis potentiam suam ostenderet.

R. neg. hanc impiam illationem. Itaque sensus hujus